

Uz sākumlapu>Ģimenes lietas un mantojums>**Lauības šķiršana un laulāto atšķiršana**

Lauības šķiršana un laulāto atšķiršana

Slovēnija

1 Kādi ir priekšnoteikumi, lai laulība varētu tikt šķirta?

Slovēnijas tiesību akti atzīst:

lauības šķiršanu, pamatojoties uz abu laulāto vienošanos,

lauības šķiršanu, pamatojoties uz vienošanos pie notāra, un

lauības šķiršanu, pamatojoties uz priekšlikumu (bezstrīdus procedūra).

a) Ja laulība tiek šķirta, pamatojoties uz laulāto vienošanos, tesa šķir laulību saskaņā ar Ģimenes kodeksa (*Družinski zakonik*) 96. pantu, ja vien laulātie ir vienojušies par viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļiem un par bērnu saskarsmi ar vecākiem saskaņā ar Ģimenes kodeksa noteikumiem un ja viņi izpildāma notariālā ieraksta veidā ir iesnieguši vienošanos par sava kopīpašuma sadalīšanu, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš kļūst par tā īrnieku, kā arī par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vaines dēļ.

Pirms tesa šķir laulību, ir jānoskaidro, vai starp laulātajiem panāktā vienošanās nodrošina viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļus un saskarsmi ar bērniem un vecākiem saskaņā ar bērnu tiesībām. Ja tesa konstatē, ka vienošanās nav bērnu interesēs, tā noraida priekšlikumu izbeigt laulību pēc abpusējas vienošanās.

b) Ja laulātie, kam nav kopīgu bērnu, pār kuriem viņi īsteno vecāku atbildību, vēlas šķirt laulību un vienojas par sava kopīpašuma sadalīšanu, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš kļūst par tā īrnieku, un par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vaines dēļ, viņi lūdz notāram sagatavot notariālu ierakstu par viņu vienošanos izbeigt laulību. Lauība tiek izbeigta notariālā ieraksta parakstīšanas brīdī. Ieraksts ir juridiskais pamats laulības šķiršanas reģistrēšanai civilstāvokļa aktu reģistrā. Notārs nosūta ierakstu administratīvajai vienībai, kas ieraksta laulības šķiršanu civilstāvokļa aktu reģistrā, astoņu dienu laikā no vienošanās parakstīšanas pie notāra (Ģimenes kodeksa 97. pants).

c) Ja laulība kādu iemeslu dēļ ir kļuvusi "nepanesama", jebkurš laulātais var pieprasīt laulības šķiršanu. Ja tesa šķir laulību, pamatojoties uz iepriekšējo punktu, tā arī lemj par laulāto kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļiem un par viņu saskarsmi ar vecākiem saskaņā ar kodeksu. Pirms tesa pieņem lēmumu saskaņā ar iepriekšējo punktu, tai jānoskaidro, kā vislabāk apmierināt bērnu intereses (Ģimenes kodeksa 98. pants).

Pirms prasības celšanas vai priekšlikuma iesniegšanas par laulības šķiršanu laulātie apmeklē iepriekšējas konsultācijas sociālo pakalpojumu centrā (*center za socialno delo*), izņemot, ja:

viņiem nav kopīgu bērnu, pār kuriem viņi īsteno vecāku atbildību;

vienam no laulātajiem ir ierobežota rīcībspēja viņa garīgās veselības dēļ;

nav zināma viena no laulātajiem dzīvesvieta vai atrašanās vieta;

viens laulātais vai abi laulātie dzīvo ārvalstī.

Iepriekšēju konsultāciju mērķis ir palīdzēt laulātajiem tikt skaidribā par to, vai viņu attiecības ir izirušas tiktāl, ka laulība ir kļuvusi nepanesama vismaz vienam no viņiem, vai arī ir iespējams laulību glābt. Laułātie iepriekšējas konsultācijas apmeklē personīgi bez pārstāvju klātbūtnes (Ģimenes kodeksa 200. pants).

2 Kādos gadījumos laulība var tikt šķirta?

Ģimenes kodekss atzīst tikai vienu laulības šķiršanas pamatu — laulība ir kļuvusi nepanesama. Tas nozīmē, ka laulība ir izirusi tik pamatīgi un neatgriezeniski, ka to vairs nevar glābt. Laułību uzskata par "nepanesamu", ja laulāto attiecības ir izirušas ne tikai uz laiku, bet pamatīgi un neatgriezeniski nopietnu iemeslu dēļ. To, vai laulība ir nepanesama, novērtē atbilstoši situācijai uzsklausīšanas laikā, nemot vērā visus apstākļus, kuru rezultātā radusies esošā situācija. Tesa arī konstatē, ka laulība ir nepanesama, ja otrs laulātais piekrīt laulības šķiršanai.

Laułību var izbeigt pēc viena laulātā lūguma, un nav paredzēta prasība, ka laulībai jābūt nepanesamai abiem laulātajiem.

Netiek skatīts jautājums par vainu tajā, ka laulība kļuvusi nepanesama, un tesa to nekonstatē tiesas procesā. Laułību var arī izbeigt pēc tā laulātā lūguma, kurš ir atbildīgs par to, ka laulība kļuvusi nepanesama.

3 Kādas ir laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz:

Laulības šķiršanas tiesiskās sekas sīkāk izklāstītas turpmāk.

3.1 laulāto personiskajām attiecībām (piemēram, attiecībā uz uzvārdu)?

Laułātais, kurš laulātajoties ir mainījis uzvārdu, viena gada laikā no galīgā sprieduma par laulības šķiršanu vai sprieduma par laulības izbeigšanu vai viena gada laikā no notariālā akta vai cita līdzvērtīga dokumenta par laulības šķiršanu pēc vienošanās parakstīšanas iesnedz paziņojumu kompetentajai iestādei, norādot, ka viņš(-a) vēlas atjaunot uzvārdu, kāds viņam(-ai) bija pirms laulības noslēgšanas. Šādu paziņojumu var iesniegt tikai persona, kura vēlāk nav mainījusi uzvārdu laulības laikā (Likuma par personas vārdu (*Zakon o osebnem imenu*) 17. pants). Uzvārda maiņa ir administratīvs jautājums, kuru izlej nevis tiesa, bet administratīva struktūra.

3.2 laulāto mantas sadales jautājumiem?

Ja laulātie ir noslēguši vienošanos par viņu laulāto mantisko attiecību regulējumu, kopīpašuma sadalē **pastāv juridisks pieņēmums, ka laulātajiem kopīpašums pieder vienādās daļās**, tomēr laulātais, kurš uzskata, ka tiks nostādīts neizdevīgā situācijā, sadalot īpašumu vienādās daļās, var pieprasīt, lai viņa daļu nosaka samērīgi ieguldījumam kopīpašumā. Maznozīmīgas atšķirības katra laulātā ieguldījumā laulāto mantā neņem vērā. Tesa ņem vērā visus lietas apstākļus, jo tāpāši katra laulātā ienākumus, viena laulātā sniegtie palīdzību otram, bērnu aprūpi un audzināšanu, mājas darbu veikšanu, mājokļa un ģimenes uzturēšanu, tāpāšuma uzturēšanu un citas darba un dalības formas kopīpašumā pārvaldīšanā, uzturēšanā un palielināšanā (Ģimenes kodeksa 74. pants).

3.3 nepilngadīgajiem bērniem?

BĒRNU APRŪPE UN AUDZINĀŠANA

Vecākiem, kuri nedzīvo kopā vai kuri plāno dzīvot atsevišķi, ir **jāvienojas par bērnu audzināšanu un aprūpi**, ievērojot bērnu intereses. Viņi var vienoties, ka abi aprūpēs un audzinās bērnus, ka visi bēri tiks nodoti viena vecāka aprūpē un audzināšanā vai ka daži no bērniem tiks uzticēti vienam vecākam, bet pārējie — otram vecākam. Ja vecāki paši par šo jautājumu vienoties nespēj, sociālo pakalpojumu centrs palīdz to izdarīt. Vecāki var arī pieprasīt mediāciju. Ja vecāki vienojas par bērnu aprūpi un audzināšanu, viņi var ierosināt parakstīt tiesas izlīgumu. Ja tesa konstatē, ka vienošanās nav bērnu interesēs, tā noraida šo ierosinājumu.

Ja pat ar sociālo pakalpojumu centra palīdzību vecāki nespēj vienoties par bērnu audzināšanu un aprūpi, tiesa pēc viena vai abu vecāku, bērna aizbildja, bērna, kurš sasniedzis 15 gadu vecumu, ja vien bērns apzinās savas darbības nozīmi un juridiskās sekas, vai sociālo pakalpojumu centra pieprasījuma izlemj šādi:

ka vecāki saglabā kopīgu atbildību par bērnu aprūpi un audzināšanu;

ka visi bēri tiks nodoti viena vecāka aprūpē un audzināšanā;

ka daži no bēriem tiks uzticēti vienam vecākam un pārējie bēri — otram vecākam,

un tā var arī *ex officio* un saskaņā ar Ģimenes kodeksa noteikumiem izlemt par visiem pasākumiem bērnu interešu aizsardzībai.

Pieņemot lēmumu par aprūpi un audzināšanu, tiesa ņem vērā arī bērna viedokli, ja to pauž pats bērns vai persona, kurai viņš uzticas un kuru pats bērns ir izvēlējies, ar nosacījumu, ka bērns izprot sava viedokļa nozīmīgumu un sekas. Pieņemot lēmumu par aprūpi un audzināšanu bērna interesēs, tiesa ņem vērā sociālo pakalpojumu centra viedokli, ko tā iegūst saskaņā ar noteikumiem, kuri reglamentē bezstrīdus civilprocesu (Ģimenes kodeksa 138. un 143. pants, Bezstrīdus civilprocesa likuma (*Zakon o nepravdnem postopku*) 102. pants).

SASKARSME

Bērnam ir tiesības uz saskarsmi ar abiem vecākiem, un otrādi. Saskarsmē jānodrošina, ka tiek ievērotas bērna intereses. Vecākam, kuram uzticēta bērna aprūpe un audzināšana, vai citai persona, pie kuras bērns dzīvo, jāatturas no tādas rīcības, kas traucē vai liez uzturēt saskarsmi, un jācenšas mudināt bērnu ieņemt piemērotu attieksmi attiecībā uz saskarsmi ar otru vecāku vai vecākiem. Vecākam, kuram ir saskarsme ar bērnu, ir jāatturas no tādas rīcības, kas traucē saskarsmei un bērnu aprūpei un audzināšanai.

Vecāki, kuri nedzīvo kopā vai kuri plāno dzīvot šķirti, vienojas par saskarsmi. Ja vecāki paši par šo jautājumu vienoties nespēj, sociālo pakalpojumu centrs palīdz to izdarīt. Vecāki var arī pieprasīt mediāciju. Ja vecāki vienojas par saskarsmi, viņi var ierosināt parakstīt tiesas izlīgumu. Ja tiesa konstatē, ka minētā vienošanās nav bērna interesēs, tā noraida šo ierosinājumu. Ja vecāki nespēj vienoties par saskarsmi, jautājumu izlemj tiesa.

Tiesvedību, kurā izlemj par saskarsmi, un tiesvedību, lai grozītu lēmumu, kas regulē šo jautājumu, uzsāk, ja to ierosina viens vai abi vecāki, bērna aizbildnis, bērns, kurš sasniedzis 15 gadu vecumu, ja viņš izprot savas darbības nozīmi un juridiskās sekas, vai sociālo pakalpojumu centrs.

Ja laulība tiek šķirta, pamatojoties uz laulāto vienošanos, laulātiem pie vienošanās par laulības šķiršanu ir jāpievieno arī vienošanās par saskarsmi, ko tiesa ieraksta lēnumā par laulības šķiršanu pēc vienošanās, un priekšlikumam jāpievieno izziņas par iepriekšēju konsultāciju apmeklēšanu. Ja tiesa apmierina priekšlikumu par laulības šķiršanu, priekšlikumu atzīt laulību par neesošu vai priekšlikumu konstatēt laulības neesību, tā arī lemj par saskarsmi starp laulātajiem un viņu kopīgajiem bēriem.

Par saskarsmi izlemj pirmajā instancē rajona tiesa (*okrožna sodišča*) bezstrīdus procedūrā.

Pieņemot lēmumu par saskarsmi, vissvarīgākās ir bērna intereses — nevar uzskaitīt, ka saskarsme ir bērna interesēs, ja tā rada psiholoģisku spiedienu uz bērnu vai apdraud bērnu fizisko vai gaīgo attīstību;

bērnam ir tiesības arī uz saskarsmi ar citām personām, kuras ietilpst ģimenes attiecībās un kurām ir cieša personīgā saikne ar bērnu (piemēram, ar bērnu vecvečākiem un (pus-)brāļiem vai (pus)māsām).

Tiesa var liegt vai ierobežot tiesības uz saskarsmi saskaņā ar Ģimenes kodeksa 173. pantu.

Ja vecāks, pie kura bērns dzīvo, traucē saskarsmei starp bērnu un otru vecāku, un saskarsmi nevar nodrošināt pat ar sociālo pakalpojumu centra specializētu palīdzību, tiesa pēc otra vecāka priekšlikuma var izlemt atņemt aizgādības tiesības vecākam, kurš traucē saskarsmei, un uzticēt bērnu otram vecākam, ja tiesa uzskata, ka otrs vecāks nodrošinās saskarsmi un ja tas ir vienīgais veids, kā var aizsargāt bērna intereses. Tiesa pieņem jaunu lēnumu par saskarsmi ar vecākiem, ja tas ir vajadzīgs apstākļu izmaiņu dēļ un ja tas ir bērna interesēs.

Pieņemot lēmumu par aprūpi un audzināšanu, tiesa ņem vērā arī bērna viedokli, ja to pauž pats bērns vai persona, kurai viņš uzticas un kuru pats bērns ir izvēlējies, ar nosacījumu, ka bērns izprot sava viedokļa nozīmīgumu un sekas.

Pieņemot lēmumu par saskarsmi bērna interesēs, tiesa ņem vērā sociālo pakalpojumu centra viedokli, ko tā iegūst saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kuri reglamentē bezstrīdus civilprocesu (Ģimenes kodeksa 141., 142. un 143. pants, Bezstrīdus civilprocesa likuma 102. pants).

Laulāto un bērnu UZTURĒŠANA

Laulātie var piekrist parakstīt tiesas izlīgumu par bērnu uzturēšanu. Ja vienošanās nav bērna interesēs, tiesa noraida šo priekšlikumu (Ģimenes kodeksa 191. pants).

Ja laulātie nav vienojušies paši vai ar sociālo pakalpojumu centra palīdzību, viņi var lūgt šo jautājumu izlemt tiesai. Pirms lēmuma pieņemšanas tiesai ir jāprasa sociālo pakalpojumu centra viedoklis un jāņem vērā arī bērna viedoklis, ja viņš to ir izteicis un izprot tā nozīmīgumu un sekas (Ģimenes kodeksa 140. un 143. pants).

Vecākiem ir pienākums uzturēt savus bērnus līdz pilngadības sasniegšanai, kas nozīmē, ka viņi atbilstoši savām iespējām nodrošina bērnu attīstībai nepieciešamos dzīves apstākļus.

Vecākiem ir arī pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts vidējās izglītības iestādē pēc pilngadības sasniegšanas, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi iegūst augstāko tehnisko izglītību saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kuri reglamentē augstāko tehnisko izglītību. Vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts augstākās izglītības iestādē, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi pabeidz pirmsdiploma vai maģistra programmu vai integrētu maģistra programmu saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kas reglamentē augstāko izglītību. Ja studiju programma, ko apmeklē bērns, ilgst vairāk nekā četrus gadus, uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu pagarina par laiku, par kādu studiju programma pārsniedz šos četrus gadus. Uzturlīdzekļu maksāšanas pienākums beidz pastāvēt, kad bērns sasniedz 26 gadu vecumu.

Vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts augstākās tehniskās izglītības iestādē, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi iegūst augstāko tehnisko izglītību saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kuri reglamentē augstāko tehnisko izglītību. Vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts augstākās izglītības iestādē, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi pabeidz pirmsdiploma vai maģistra programmu vai integrētu maģistra programmu saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kas reglamentē augstāko izglītību. Ja studiju programma, ko apmeklē bērns, ilgst vairāk nekā četrus gadus, uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu pagarina par laiku, par kādu studiju programma pārsniedz šos četrus gadus. Uzturlīdzekļu maksāšanas pienākums beidz pastāvēt, kad bērns sasniedz 26 gadu vecumu. (Ģimenes kodeksa 183. pants).

Uzturlīdzekļi tiek piešķirti, ņemot vērā prasītāja vajadzības un tās personas materiālās un peļņas gūšanas spējas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus. Piešķirot bērnam uzturlīdzekļus, tiesai ir pienākums ņemt vērā bērna intereses, lai uzturlīdzekļi būtu pietiekami labvēlīgas bērna fiziskās un gaīgās attīstības nodrošināšanai. Uzturlīdzekļiem ir jāaptver bērna dzīvošanas izmaksas, jo īpaši pajumtes, pārtikas, apģērba, apavu, aprūpes un aizsardzības, izglītības, mācību, atpūtas, izklaides un citu īpašu vajadzību izmaksas. Uzturlīdzekļu apmērs tiek koriģēts reizi gadā saskaņā ar patēriņa cenu indeksu Slovēnijā (Ģimenes kodeksa 189., 190. un 198. pants).

Laulātajam vai neprecētajam partnerim ir pienākums atbalstīt sava partnera nepilngadīgo bērnu, kurš dzīvo pie viņa, ja viens no vecākiem nav spējīgs atbalstīt bērnu.

Šis laulātā vai neprecētā partnera pienākums izbeidzas, kad beidzas viņa laulība vai nereģistrētās partnerattiecības ar bērna tēvu vai māti, izņemot, ja laulība vai nereģistrētās partnerattiecības izbeidzas bērna mātes vai tēva nāves dēļ. Šādā gadījumā pārdzīvojušajam laulātajam vai neprecētajam partnerim ir pienākums atbalstīt viņa mirušā laulātā vai neprecētā partnera bērnu tikai tad, ja viņš ir dzīvojis kopā ar bērnu laulības vai nereģistrēto partnerattiecību izbeigšanas laikā (Ģimenes kodeksa 187. pants).

Bērnam, kurš sasniedzis pilngadību, ir pienākums atbalstīt savus vecākus, ja viņiem nav pieteikamu uzturlīdzekļu un viņi nespēj tos iegūt, taču tikai tik ilgi, cik ilgi vecāki viņu atbalstījuši. Bērnam, kurš sasniedzis pilngadību, nav pienākuma atbalstīt vecāku, kurš nepamatotu iemeslu dēļ nav pildījis savus uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumus pret bērnu (Ģimenes kodeksa 185. pants).

3.4 pienākumu maksāt uzturlīdzekļus (uzturēt) bijušam laulātajam?

Laulātajam, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vainas dēļ, ir tiesības pieprasīt uzturlīdzekļus no otru laulātā laulības šķiršanas tiesvedībā, kā arī iesniedzot īpašu pieteikumu viena gada laikā no laulības galīgās izbeigšanas. Uzturlīdzekļus var pieprasīt tikai tad, ja nosacījumi uzturēšanai pastāvēja laulības šķiršanas laikā un joprojām pastāv brīdī, kad laulātais pieprasa uzturlīdzekļus (Ģimenes kodeksa 100. pants).

Laulātie var vienoties par uzturlīdzekļiem laulības šķiršanas gadījumā, noslēdzot vienošanos par uzturlīdzekļiem izpildāma notariāla ieraksta formā laulības noslēšanas brīdī, laulības laikā vai šķirot laulību (Ģimenes kodeksa 101. pants).

Uzturlīdzekļi tiek piešķirti atbilstoši prasītājai vajadzībām un uzturlīdzekļus maksājošās personas iespējām. Tie tiek noteikti kā ikmēneša summa, nosakot to iepriekš, un var tikt pieprasīti no brīža, kad ir iesniegta prasība par uzturlīdzekļiem. Izņēmuma gadījumos uzturlīdzekļus var samaksāt kā vienreizēju summu vai citādi, ja to pamato īpaši iemesli. Tomēr šādi noteikti uzturlīdzekļi nedrīkst nostādīt prasītāju ievērojami sliktākā situācijā nekā tā, kādā viņš atrastos, ja uzturlīdzekļi tiktu maksāti avansā kā ikmēneša summa, un nedrīkst radīt pārmērīgu slogu personai, kurai ir pienākums maksāt uzturlīdzekļus (Ģimenes kodeksa 104. pants).

Tiesa noraida prasību par uzturlīdzekļiem, ja maksāt uzturlīdzekļus laulātajam, kurš tos pieprasa, būtu netaisnīgi pret otru laulāto, nemot vērā iemeslus, kuru rezultātā laulība ir kļuvusi nepanesama, vai ja laulātais, kurš tos pieprasa, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu pret otru laulāto vai viņa bērniem vai vecākiem pirms laulības šķiršanas tiesvedības, tās laikā vai pēc laulības šķiršanas (Ģimenes kodeksa 100. pants).

Starp šķirtiem laulātajiem nav uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma, ja uzturlīdzekļu maksāšana apdraudētu viņu spēju uzturēt pašiem sevi vai nepilngāgos, kurus viņiem ir pienākums uzturēt saskaņā ar Ģimenes kodeksu (Ģimenes kodeksa 105. pants).

Uzturlīdzekļu apmērs tiek koriģēts reizi gadā atbilstoši patēriņa cenu indeksam Slovēnijā (Ģimenes kodeksa 107. pants).

4 Kādā ir nozīme jēdzienam "laulāto atšķiršana"?

"Kopdzīves savienība" (živījenjska skupnost) ir būtisks laulības elements (Ģimenes kodeksa 3. pants). Kopdzīves savienības izbeigšana (prenehanje živījenjske skupnosti) jeb laulāto atšķiršana nozīmē to, ka pilnībā beidz pastāvēt būtiskie elementi starp laulātajiem pastāvošajās savstarpējās attiecībās. Kad kopdzīves savienība beidzas, beidzas ekonomiskā savienība un intīmās un emocionālās saites starp laulātajiem, kā arī, iespējams, kopējā mājsaimniecība utt.

5 Kādi ir priekšnoteikumi laulāto atšķiršanai?

Tiesību akti neprecīzē nosacījumus laulāto atšķiršanai. Tiesa lemj par laulāto atšķiršanu katrā individuālajā procesā atsevišķi, nemot vērā apstākļus un izskatāmās lietas īpašās iezīmes.

6 Kadas ir laulāto atšķiršanas tiesiskās sekas?

Laulāto atšķiršanai nav ieteikmes uz laulības esību — tādējādi tas nozīmē, ka tiek izbeigta tikai kopdzīves savienība, bet ne laulība. Lai izbeigtu laulību, jāiesniedz priekšlikums laulības šķiršanai pēc abpusējas vienošanās, pieprasījums notāram sagatavot notariālu ierakstu par vienošanos šķirt laulību vai laulības šķiršanas priekšlikums (sk. 1. punktu). Laulātais, kuram nav iztikas līdzekļu, var pieprasīt uzturlīdzekļus no otru laulātā laulības šķiršanas tiesvedībā, kā arī iesniedzot īpašu pieteikumu viena gada laikā no laulības galīgās izbeigšanas.

7 Kāda ir praktiskā nozīme jēdzienam "laulības atzīšanas par spēkā neesošu"?

Laulības atzīšana par neesošu nozīmē, ka laikā, kad laulība tika noslēgta, nepastāvēja tiesību aktos paredzētie nosacījumi, kam jābūt izpildītiem, lai laulību uzskatītu par spēkā esošu (piemēram, laulība noslēgta ne no brīvas gribas, piekrišana tai dota piespiedu kārtā vai klūdas pēc, laulība nav noslēgta saskaņā ar noteikto procedūru, laulību noslēdzis nepilngādīgais, persona ar ierobežotu rīcībspēju viņas garīgās veselības dēļ vai persona ar uz laiku ierobežotu rīcībspēju viņas garīgās veselības dēļ). Laulības juridiskās sekas zaudē spēku dienā, kad tā tiek atzīta par neesošu.

8 Kādos gadījumos laulība var tikt atzīta par spēkā neesošu?

Laulība nezaudē spēku *ipso iure*, bet tā ir jāatceļ ar lēmumu. Prasību atzīt laulību par neesošu var iesniegt laulātie vai jebkurš, kurš ir likumīgi ieinteresēts laulības atzīšanā par neesošu, t. i., ja laulību noslēdzis nepilngādīgais vai persona ar ierobežotu rīcībspēju viņas garīgās veselības dēļ, ja nav bijusi izbeigta iepriekšējā laulība, ja laulība noslēgta starp radiniekiem, ja kāds no laulātajiem nav bijis klāt laulības noslēšanas brīdī vai ja laulība netika noslēgta ar mērķi uzturēt kopīgu mājsaimniecību. Arī valsts prokurors var iesniegt prasību, pamatojoties uz iepriekš minētajiem iemesliem un gadījumā, ja laulība noslēgta starp adoptētāju un adoptētu bērnu. Viens vai otrs laulātais var iesniegt prasību atzīt laulību par neesošu, ja garīgās nekompetences cēlonis vairs nepastāv.

Likumā nav noteikts, cik ilgā laikā ir jāizmanto tiesības pieprasīt laulības atzīšanu par neesošu (Ģimenes kodeksa 48. pants).

9 Kadas ir laulības neesamības tiesiskās sekas?

Tiesiskās sekas laulības atzīšanai par neesošu ir spēkā no dienas, kad spriedums, ar kuru laulību atzīst par spēkā neesošu, kļūst galīgs. Laulības atzīšanas par neesošu gadījumā attiecībā uz mantiskajām attiecībām un dāvinājumiem starp laulātajiem piemēro noteikumus, kas piemērojami laulības šķiršanas tiesvedībai (Ģimenes kodeksa 54. un 55. pants).

10 Vai pastāv alternatīvas ārpustes iespējas, kad, nevēršoties tiesā, var tikt atrisināti laulības šķiršanas jautājumi?

Likums par mediāciju civilrietās un komercrietās (*Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskikh zadevah*), kas stājās spēkā 2008. gada jūnijā, reglamentē mediāciju strīdos, kas saistīti ar ciwiltiesību, komerctiesību, darba tiesību, ģimenes tiesību un citu mantisko tiesību attiecībām saistībā ar prasībām, kuras puses var brīvi aizstāvēt un par kurām var vienoties, ja attiecībā uz kādu no šiem strīdu veidiem atsevišķi tiesību akti nenosaka citādi. Laulību nevar izbeigt bez tiesas iejauskāšanas; jābūt iesniegtam priekšlikumam izbeigt laulību pēc vienošanās (sk. 1. punktu).

11 Kur lai es iesniedzu pieteikumu (sūdzību) par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu? Kādas ir nepieciešamās formalitātes un kādus dokumentus ir nepieciešams pievienot pieteikumam?

Saskaņā ar Bezstrīdus civilprocesa likumu procedūras laulāto strīdos ir šādas: procedūras, lai konstatētu laulības neesību, procedūras, lai laulību atzītu par neesošu, un procedūras, lai izbeigtu laulību.

Apgabaltiesas ir kompetentas lemt par šādiem jautājumiem pirmajā instancē (Bezstrīdus civilprocesa likuma 10. pants).

Procedūra konstatēt laulības neesību tiek uzsākta pēc tās personas priekšlikuma, kurai ir likumīgas intereses, vai valsts prokurora priekšlikuma.

Procedūra atzīt laulību par neesošu tiek uzsākta pēc viena laulātā priekšlikuma. Procedūru var uzsākt arī pēc tās personas priekšlikuma, kurai ir likumīgas intereses, vai pēc valsts prokurora priekšlikuma, ja tā paredz Ģimenes kodekss.

Procedūru izbeigt laulību uzsāk pēc viena laulātā priekšlikuma.

Procedūru par laulības šķiršanu pēc abpusējas vienošanās uzsāk pēc abu laulāto priekšlikuma. Ja ir iesniegts priekšlikums laulības šķiršanai pēc abpusējas vienošanās un viens no laulātajiem atsauc priekšlikumu tiesvedības gaitā, tesa aptur tiesvedību (Bezstrīdus civilprocesa likuma 81. pants).

Attiecībā uz pieteikuma saturu laulāto strīdā Bezstrīdus civilprocesa likums paredz, ka priekšlikumā laulāto strīdā jābūt iekļautam arī lūgumam, uz kura pamata tiesai jāpieņem lēmums. Priekšlikumam izbeigt laulību jāpievieno izziņa no sociālo pakalpojumu centra par iepriekšēju konsultāciju apmeklēšanu, ja Ģimenes kodekss paredz, ka prasītājam pirms tiesvedības uzsākšanas ir jāapmeklē iepriekšējas konsultācijas (Bezstrīdus civilprocesa likuma 82. pants). Laulības šķiršana pēc abpusējas vienošanās — tiesa izbeidz laulību, pamatojoties uz vienošanos starp laulātajiem, ja viņi ir panākuši vienošanos par juridiski svarīgiem jautājumiem, iesniedzot vienošanos par viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un uzturīdzekļiem un par bērnu saskarsmi ar vecākiem, un ir arī iesnieguši izpildāma notāra ieraksta formā vienošanos par viņu kopīpašuma sadali, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš klūst par tā īrnieku, kā arī par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vaines dēļ. Pirms tiesa šķir laulību, ir jānoskaidro, vai starp laulātajiem panāktā vienošanās nodrošina viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļus un saskarsmi ar bērniem un vecākiem saskaņā ar bērnu tiesībām. Ja tiesa konstatē, ka vienošanās nav bērnu interesēs, tā noraida priekšlikumu par laulības šķiršanu pēc abpusējas vienošanās (Ģimenes kodeksa 96. pants).

Laulības šķiršana, pamatojoties uz vienošanos pie notāra — ja laulātie, kam nav kopīgu bērnu, pār kuriem viņi īsteno vecāku atbildību, vēlas šķirt laulību un vienojas par sava kopīpašuma sadaļšanu, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš klūst par tā īrnieku, un par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vaines dēļ, viņi lūdz notāram sagatavot notariālu ierakstu par viņu vienošanos izbeigt laulību. Laulība tiek izbeigta notariālā ieraksta parakstīšanas brīdī. Ieraksts ir juridisks pamats laulības šķiršanas reģistrēšanai civiltāvokļa aktu reģistrā. Notārs nosūta ierakstu administratīvajai vienībai, kas ieraksta laulības šķiršanu civiltāvokļa aktu reģistrā, astoņu dienu laikā no vienošanās parakstīšanas pie notāra (Ģimenes kodeksa 97. pants).

Laulības šķiršana — ja laulība jebkādu iemeslu dēļ ir kļuvusi "nepanesama", jebkurš laulātais var pieprasīt laulības šķiršanu. Priekšlikumam jāpievieno izziņa no sociālo pakalpojumu centra par iepriekšēju konsultāciju apmeklēšanu, ja Ģimenes kodekss paredz, ka prasītājam pirms tiesvedības uzsākšanas ir jāapmeklē iepriekšējas konsultācijas (Bezstrīdus civilprocesa likuma 82. pants, Ģimenes kodeksa 98. pants).

12 Vai es varu saņemt juridisko paīdzību, lai segtu ar tiesvedības procesu saistītos izdevumus?

Tiesa dalīji vai pilnībā atbrīvo pusi no tiesas nodevas maksāšanas, ja maksājums nozīmīgi samazinātu līdzekļus, kas pieejami puses vai tās ģimenes locekļu iztikai. Ārvalstu pilsoni ir atbrīvoti no tiesas nodevas maksāšanas, ja tā noteikts starptautiskā līgumā vai ja pastāv savstarpīguma nosacījumi (Tiesas nodevu likuma (Zakon o sodnih taksah, ZST-1) 10. un 11. pants).

Puse var lūgt juridisku paīdzību, lai segtu advokāta un eksperta izmaksas; lēmumu par to, vai piešķirt juridisku paīdzību, pieņem apgabaltiesa, kuras jurisdikcijā ir teritorija, kurā atrodas prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta. Šajā procesā tiesa novērtē kritērijus (piemēram, būtiskos, finansiālos) saskaņā ar Juridiskās paīdzības likuma (Zakon o brezplačni pravní pomocí) noteikumiem.

13 Vai nolēmumu saistībā ar laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iespējams pārsūdzēt?

Laulāto strīdā pieņemtu lēmumu var pārsūdzēt augstākās instances tiesā (više sodišče).

Pirmās instances tiesa var grozīt vai atcelt iepriekšēju lēmumu, atbildot uz pārsūdzību, kas iesniegta laikus, ja tam nav nelabvēlīgas ietekmes uz to citu personu tiesībām, kuras palaujas uz šo lēmumu, vai ja šīs personas piekrīt lēmuma grozīšanai vai atcelšanai.

14 Kas man jādara, lai citā daībvalstī pieņemtu nolēmumu par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības neesamību varētu atzīt šajā daībvalstī?

Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 2201/2003 21. pantu citā daībvalstī tiesas pieņemts tiesas lēmums tiek atzīts bez prasības ierosināt īpašu atzīšanas procedūru. Katra ieinteresētā puse var prasīt, lai iktiku izdots lēmums par tiesas lēmuma atzīšanu vai neatzīšanu. Šajā gadījumā pusei jāiesniedz pieteikums izdot deklarāciju par izpildi kompetentajā apgabaltiesā Slovēnijā.

15 Kurā tiesā man jāvēršas, lai celtu liebildumus pret citā daībvalstī pieņemta sprieduma par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības spēkā neesamības atzīšanu? Kāda ir procesuālā kārtība šajos gadījumos?

Uz pieprasījuma iesniegšanas procesu attiecas Slovēnijas tiesību akti.

Pusei, kas pieprasīta vai apstrīd tiesas lēmuma atzīšanu vai pieprasīta deklarācijas par izpildi izdošanu, ir jāiesniedz:

sprieduma kopija, kas atbilst priekšnoteikumiem, kuri nepieciešami, lai noteiktu tā autentiskumu;

standarta formā sagatavots apstiprinājums par tiesas lēmumu laulāto strīdā.

16 Kuru likumu tiesa piemēro laulības šķiršanas tiesvedības procesā, ja laulātie nedzīvo šajā daībvalstī vai viņiem ir dažādu valstu pilsonības?

Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (Brisele II bis) noteikumi attiecas galvenokārt un tieši uz jautājumiem par starptautisko jurisdikciju attiecībā uz ES daībvalstu pilsoniem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Ja abi laulātie ir dažādu valstu pilsoni, kad tiek iesniegta prasība, kumulatīvi un saskaņā ar Slovēnijas valsts iekšējiem tiesību aktiem tiek piemēroti to valstu tiesību akti, kuru pilsoni ir laulātie (Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procesu (Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku) 37. panta 2. punkts).

Ja laulību nevar izbeigt saskaņā ar to valstu tiesību aktiem, kuru pilsoni ir laulātie, laulības izbeigšanai tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti, ja viens no laulātajiem pastāvīgi uzturējās Slovēnijā laikā, kad tika iesniegta prasība.

Ja viens no laulātajiem ir Slovēnijas pilsonis bez pastāvīgas dzīvesvietas Slovēnijā un laulību nevar izbeigt saskaņā ar Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procesu 37. panta 2. punktu, attiecībā uz laulības izbeigšanu tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti.

Šī lapa ir daja no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro daļībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.